

Srečanje najmlajših z glasbo po pedagoškem pristopu Reggio Emilia

Gregor Krek, vzgojitelj, Vrtec Tržič

Na podlagi praktičnosti sem raziskal, kako zvočila kot efekt presenečenja vplivajo na otroke v predšolskem obdobju. Predvsem sem se osredotočil na otroke, stare med 1–2 leti. Z opazovanjem sem želel tudi ugotoviti, na kakšen način bodo otroci igrali na zvočila.

Pristop Reggio Emilia pojmuje otoka kot kompetentno osebo z ustvarjalnimi zmožnostmi, s katerimi odkriva nov svet. Opira se na vse čute ter razvojno značilnost otoka.

Ključne besede: glasbene dejavnosti v vrtcu, raziskovanje zvočil, pedagoški pristop Reggio Emilia, pedagoška dokumentacija

Uvod

Zvok in glasba sta zelo primerna medija za raziskovanje predvsem za mlajše otroke. Pritegne jih tako zvok kot to, da jih doživljajsko prebudi. Kot pravi Borota (2015), naj bi o glasbi spregovorila sama glasba. Zvok je sam po sebi za otoka zanimiv, pritegne njegovo pozornost in ga doživljajsko predrami.

Pristop Reggio Emilia poudarja raziskovalnost otoka. Tako tudi razvojna psihologinja Ljubica Marjanovič Umek (2004) ugotavlja, da je raziskovanje glavna razvojna značilnost otoka. Učenje pa naj bi potekalo predvsem na osnovi poskusov in napak.

V praktični raziskavi, ki sem jo izvedel v Vrtcu Tržič, je sodelovalo 90 otrok različnih starosti. Dejavnosti so potekale pet dni. Osrednji namen raziskave je bil otrokom ponuditi nova zvočila in ugotoviti, kakšno je njihovo zanimanje za zvočila in kakšni so načini raziskovanja zvoka in glasbil. Raziskava je potekala šest dni; dovolj, da smo prepoznali razlike v zanimanju in interakcijah glede na starost otoka.

Glede na opazovanje, ki sem ga razčlenil na šest dni, sem ugotovil, da se otroci zadržujejo v igralnih koticih z zvočili do 45 minut. Tako so mlajši otroci bolj raziskovali zvočila, kjer je bila tehnika igranja preprosta, medtem ko so bili starejši otroci, stari 5 do 6 let, bolj pozorni na zvočila, na katera so lahko igrali glasno.

Izhodišča pristopa Reggio Emilia

- Vrtec je vpet v kulturo okolja; Vrtec ustvarja in izraža kulturo, ki jo tesno vpenja v okolje. Otroci niso samo otroci, ampak so partnerji pri projektih, igri, dramatizaciji ...
- Otroci so različni; Otrok v vrtcu razvija lastno identiteto. Rinaldi pri tem doda, da otrok nima samo potrebe, ampak tudi pravice (Rinaldi 2006 v Devjak 2009). Kot pravita Devjak in Berčnik (2012), je skupna točka kurikuluma in pristopa Reggio Emilia, da oba temeljita na človekovih in otrokovih pravicah.
- Razvoj in uporaba vseh čutov v spoznavnem pro-

cesu; Reggio Emilia daje poudarek na raziskovanju, pri tem pa naj bi otrok uporabljal vsa svoja čutila, ki jih uporablja že vsak dan. Vid, tip, sluh, okus in vonj so enako pomembna čutila, ki jih je treba v otroštvu razvijati in negovati (Devjak in Batistič Zorec 2011).

- Spodbujanje in omogočanje različnih oblik izražanja; Po pristopu Reggio Emilia naj bi se otrok izražal v sto jezikih. Z izrazom »sto jezikov« imamo v mislih raznovrstne načine izražanja, kot so na primer verbalno, likovno, plesno, glasbeno, gibalno, gledališko. Odrasli otroku le pomagamo, da izrazi samega sebe.
- Prednost učenja pred poučevanjem; Otoka ne učimo o stvareh, ki se jih ne bi mogel naučiti tudi sam.
- Kakovostna interakcija in komunikacija; Z interakcijo in komunikacijo se vsakodnevno povezujemo z našimi akterji, otroki.
- Timsko delo vzgojiteljev in drugih delavcev v vrtcu; Timsko sodelujeta oba vzgojitelja, ki si vsakodnevno izmenjujeta informacije o otrocih, napredku in načinih dela.

Deček uporablja plastično kuhalnico kot pripomoček za igranje na plastično strgalo

- Projektno delo; Tako delo se začne s pogovorom z otrokom. Tako izvemo, kaj otroka trenutno zanima, o čem bi se rad pogovarjal, kaj bi rad raziskoval, opazoval. Tako lahko z otroki pripravimo tudi načrt projekta. Pri takem delu je otrok vedno prvi opazovalec, aktiven »sodelavec«.
- Dokumentiranje in arhiviranje izdelkov ter življenja in dela v vrtcu; Dokumentiramo otrokov razvoj, njegove specifike pri delu z njim, napredovanje na raznih področjih in njegovo delo. Načinov za dokumentiranje je vedno več. Tako poleg različnih opazovalnih tabel najraje posegamo po fotoaparatih, video kamerah, izdelujemo portfolio ...
- Prostori v vrtcu; Prostor je naš tretji vzgojitelj. Pomaga nam učiti otroke. Malaguzzi (v Devjak 2009) navaja, da prostor izraža kulturo. Predvsem naj bi imel veliko naravne svetlobe, razstavljene otroške izdelke, več različnih kotičkov, ki se po potrebi menjajo, spreminjajo. Otrok naj ima svoj osebni predal. Pravi Reggio Emilia vrtci imajo tudi osrednji prostor »Piazza«, v katerem se lahko zadržuje večje število otrok, več skupin, ki lahko izvajajo razne skupne projekte.

O raziskavi

Otrok se rodi v svet, ki ga ne pozna. Prav je, da mu omogočimo, da pridobi čim več izkušenj in spoznanj o svetu, ki ga obdaja. Zato sem želel otrokom v prvem starostnem obdobju omogočiti raziskovanje in spoznavanje zvoka, glasbe in glasbil. S tem je bila postavljena osnova za nadaljnje delo z otroki na področju glasbe. V projektu sem si zastavil naslednja raziskovalna vprašanja: kako se na presenečenje odzivajo mlajši otroci v primerjavi s starejšimi, kako otroci uporabljajo zvočila in kakšen interes imajo mlajši in starejši otroci za igranje na zvočila. Cilji, ki so me vodili v raziskavi, so bili: ugotoviti, katera zvočila so za otroke zanimiva, preveriti, kakšen je interes otrok za dejavnosti, v katere so vključena zvočila, in na osnovi opazovanja ugotoviti, na kakšen način bodo otroci zvočila uporabili v načrtovanih dejavnostih.

Otroka skupaj igrata na plastično strgalo

Deček igra na kovinske cevi s kovinsko palico

V raziskavi je sodelovalo 90 otrok iz Vrtca Tržič. Otroci so raziskali več različnih zvočil, ki jih po klasifikacijskem sistemu Sachs-Hornbostel uvrščamo v skupine idiofonov, kordofonov in brenkal.

Dejavnost se je izvajala 6 dni. Zvočila so bila razdeljena glede na materiale, iz katerih so narejena: les, plastika, karton in kovina. Vsako zvočilo je bilo v svojem kotičku glede na material.

Izvedba dejavnosti v skupini 1-2 leti

1. dan

Zvočila smo najprej raziskovali v naši skupini. V igralnico sem prinesel škatlo, v kateri so bila zvočila iz enega materiala. Po nekaj minutah sem otrokom ponudil drugo škatlo. Tako sem pripravil 4 škatle, otroci so se sami razdelili v skupine ob škatlah z zvočili. V vsakem kotičku so bila zvočila iz različnih materialov. Kartonski tulci jih niso pritegnili. Tudi dežne palice niso uporabljali. Sklepam, da jih je motilo tudi to, da so bile dežne palice prevelike. Pritegnile so jih kovinske viseče palice. Nanje so igrali s kovinsko palico, zvok jim je bil všeč. Ugotovili so tudi, da najmanjša kovinska palica ni lepo zvenela. Zato so pogosteje igrali na najdaljšo, ki je po njihovem mnenju zvenela lepše. Preizkusili so tudi triangel in činele. Pri činelah so imeli probleme, saj jih niso mogli prijeti, kot je namenjeno. Brenkala so jih bolj prevzela. Tako so se prvi dan z zvočili igrali 45 minut. Predmete so večinoma nosili po igralnici.

2. dan

Drugi dan so otroci že sodelovali v parih ali celo manjših skupinah. Plastično strgalo jih je zelo zanimalo, nanj so igrali s plastičnimi kuhalnicami. Igranje v dvojicah je potekalo tako, da je vsak otrok igral na strgalo z ene strani.

3. dan

Bolj podrobno so začeli preizkušati zvočila tretji dan. Neka deklica je igrala na isto brenkalo ves čas. Pri dejavnosti jih nisem motil. Neki deček je najprej pospravil zvočila, s katerimi se je igral, in šele nato vzel nova. Zvočila so bila vse bolj pospravljena vsako v svojem kotičku. Otroci jih niso več nosili po igralnici tako kot prvi dan. Opaziti je bilo tudi, da so se otroci

osredotočili vsak na tisto zvočilo, ki ga bolj zanima, in se igrali samo z njim.

Otroci radi držijo ropotulje v obeh rokah. Od vseh plastičnih zvočil najraje posegajo po ropotuljah, ki smo jih naredili sami. Otroci že kažejo določene preference do glasbil. Neki deček ima najraje zvočni niz iz zamaškov. Pri igranju na kovinske palice so otroci začeli uporabljati plastične kuhalnice. Kovinske paličice, ki so bile prvotno namenjene za igranje, so bile verjetno pretanke za držanje, zato so jih zamenjali s kuhalicami.

4. dan

Zanimanje ni upadlo. Le pozornost je bila nekoliko krajša kot prvi dan. Neka deklica je s paličicami udarjala ob mizo, vseč ji je bil glasen zvok. Dva dečka sta že ugotovila, kako najlepše igrati na lesena strgala.

5. dan

Ko sem prinesel škatlo v igralnico, so otroci takoj vedeli, kaj jih čaka, in so takoj postali dejavni. Neki deček je izumil svoj način igranja na leseno strgalo z lesenim kladivom. Triangel so uporabljali v večji meri, tudi činele so poskusili prijeti, kot sem jim pokazal. Nekaterim je to tudi uspelo. Po njih so igrali tudi s kovinskimi paličicami. Neka deklica je raziskovala višee cevi in pregledala notranjost vsake cevi. Nanje je tudi igrala. Otroci so zvočni niz raziskovali z velikim zanimanjem in z njim ustvarjali tudi zvok.

Z zvočili so postali bolj spoštljivi in pazljivi. Pospravljati so jih začeli v tisti kot igralnice, kjer so jih dobili. Postali so spretnejši pri manipulaciji. Tudi lesene ploščice so uporabljali, kot smo se domenili, vendar je zanje težko pravilno prijeti paličico. Dejavnost je trajala 45 minut.

6. dan

Otroci so postali še bolj aktivni in zvedavi. Zvočila so pospravljali na svoje mesto. Upad zanimanja se je pojavil po 20 minutah, a so se kasneje vrnili k zvočilom. Zanimanje torej po šestih dneh ni ravno upadlo, le način rabe se je spremenil.

Raziskovanje zvočil z otroki starimi 5–6 let

Kotičke z zvočili so obiskali tudi starejši otroci. Raziskovanja zvočil so se lotili le enkrat. Ob prihodu smo se najprej dogovorili, kako se uporablja zvočila in na kakšen način se nanje igra.

Kartonske tulce so uporabili tudi za bobnanje. Veliki tulec so položili na tla in nanj igrali z manjšimi tulci. Zvok je bil votel, a glasen. Zaradi večje moči otrok so bili zvoki teh tulcev tudi bolj glasni, predvsem pri udarjanju z velikimi tulci ob tla. V skupini zvočil, narejenih iz plastike, so presenetljivo najbolj uporabljali strgala iz plastičnih cevi. Nanje sta vedno igrala po dva otroka. Ugotovili so tudi, da se lepo sliši, če po njih igrajo s plastičnimi kuhalicami. Za razliko od mlajših otrok večji otroci brenkal niso veliko uporabljali, prav tako nanje niso igrali. Preizkusili so jih, ampak so de-

Po nekaj dneh so mlajši otroci usvojili tehniko držanja činel

jali, da so pretiha. Raje so imeli zvočila, ki so proizvajala glasnejši zvok. Želeli so igrati na več zvočil hkrati. To so lahko izvedli z ropotuljami, ki pa jih niso zanimale z vidika raziskovanja. Glasbila so po uporabi pospravili. Zanimivo je bilo opazovati deklico, ki si je na desko plastičnega strgala dala še dvojce brenkal in ropotulje ter nato igrala na vsa zvočila hkrati. Spet drugi deček je na činele igral tako, da jih je držal med nogami ter med hojo nanje igral.

V večji meri so na glasbila igrali v parih. V parih so večinoma igrali na lesena strgala, kovinske palice, brenkala in ropotulje.

V tej dejavnosti sem nudil le nujno pomoč, odgovarjal sem na vprašanja, otrokom skušal pomagati ugotoviti, kako uporabiti zvočilo. Otroke sem preusmerjal v druge kotičke, če so bili ti prepolni.

Analiza projekta

V prvem starostnem obdobju so učinek presenečenja otroci sprejeli pozitivno. Pričakoval sem, da ta dejavnost ne bo pritegnila vseh. Zvočila so raziskovali dlje časa, skoraj vsak dan enako dolgo. Proti koncu projekta so raziskovanje prekinili z igro z drugimi igračami, a so se ves čas vračali k zvočilom, ki so jih imeli v za to namenjenem kotičku.

Otroci druge starostne skupine so presenečenje sprejeli z glasnimi vzkliki in navdušenjem. Starejši otroci so torej zvočila sprejeli bolj hrupno. Njihova moč v rokah je tudi večja in temu primerna je bila tudi glasnost igranja. Tako pri igranju včasih niso slišali niti samih sebe. Moral sem jih prekiniti in razložiti, naj igrajo tišje, da se bodo lahko slišali. Navodilo so razumeli in dejavnost je potekala malce tišje. Nekateri otroci so ob igranju na zvočila peli pesmi in igrali tudi v ritmu, večinoma so bili to starejši otroci, stari od 3 do 6 let.

Zagotovo lahko trdimo, da so starejši otroci imeli nekoliko več domišljije, na kakšen način bi lahko igrali na zvočila. Mlajši otroci so v večji meri zgolj prenašali zvočila po igralnici. Potrebno je bilo skoraj 6 dni, da so se navadili glasbila pospraviti na svoje mesto, v svoj kotiček. Pri starejših otrocih je bilo več igranja v parih. Mlajši so igrali sami. Če se jim je približal kateri izmed otrok, so že znali pokazati nejevoljo in so se obrnili v drugo smer.

V prvi starostni skupini, sploh najmlajši otroci, so zvočila vlekli po tleh, ropotulje so skušali odpreti, tudi s činelami niso bili nežni. Ob tem sem jih vedno opozoril, da se tako z glasbili ne dela. V času trajanja projekta so večinoma vsi otroci spremenili način dela oz. igranja z zvočili.

Časovni okvir dejavnosti se je v povprečju gibal okrog 45 minut. Mlajši otroci so po šestih dneh še vedno z zanimanjem raziskovali zvočila in igrali nanje. Po končanem raziskovanju smo glasbila pustili v igralnem kotičku. Glasbeni kotiček smo odprli večkrat na teden in otroke pri njihovem delu opazovali. Po treh dneh so med igro prekinili z zvočili in se igrali z drugimi igračami. Zvočila so jim bila na voljo v glasbenem kotičku in so se še isti dan vračali k njim.

Otrokom sem približal različna zvočila, izdelana iz različnih materialov. Uvodna dejavnost je temeljila na presenečenju, ko sem otroke povabil k ogledu vsebine škatle. Pritegnil jih je zvok. Škatla je bila tudi polepljena z barvnim papirjem, vendar to pri otrocih ni vzbudilo posebnega zanimanja. Zanimalo jih je, kaj je tisto, kar se sliši. Ko sem škatlo postavil na mizo, so vsi prišli do nje in z zanimanjem gledali vanjo, nato sami vzeli zvočila iz nje, nekaj smo jih razdelili tudi mi. Igranje na posamezno zvočilo sem tudi demonstriral. Ne glede na starost so otroci pokazali velik interes za raziskovanje zvoka in igranje na doma izdelana zvočila. Pri dejavnostih so vztrajali več kot pol ure. Interes so ohranjali skozi večdnevno aktivnost.

Opazili smo, da so tovrstne dejavnosti spodbudno delovale tudi na medsebojno interakcijo. Otroci so se začeli sporazumevati prek zvoka in igranja na zvočila. Ob igranju na glasbila so se gibal. Posamezne gibalne vzorce so povezovali v krajši ples.

Interes za posamezne skupine zvočil se je razlikoval glede na starost. Mlajši otroci so imeli radi brenkala, ropotulje in lesene paličice, starejši pa činele in triangel. Razlog je lahko v tehniki igranja na glasbila. Mlajše otroke pritegnejo glasbila s preprosto tehniko igranja, medtem ko starejše pritegnejo glasbila, ki so glasna.

Ugotavljam, da so zvočila primerna glasbila, ki omogočajo otrokom ustvarjalno iskanje načinov igranja in raziskovanje zvoka. Dejavnost mora biti procesno-razvojno zasnovana skozi daljše obdobje, saj se otroci radi vračajo k dejavnostim, ki jih poznajo.

Kot izziv se je pokazala naloga, kako otroke spodbuditi k razlikovanju zvočne barve na primeru zvočil, izdelanih iz različnih materialov. Ugotovili smo, da je za mlajše otroke pomembna stalna lokacija zvočil v igralnici. Ob poslušanju na primer igranja na plastična zvočila so mlajši otroci, stari med 11 in 15 mesecev, odhajali v kotiček, kjer smo ta glasbila hranili.

Opazili smo, da so tovrstne dejavnosti spodbudno delovale tudi na medsebojno interakcijo. Otroci so se začeli sporazumevati prek zvoka in igranja na zvočila. Ob igranju na glasbila so se gibal. Posamezne gibalne vzorce so povezovali v krajši ples, ki so ga spremljali tudi s petjem znanih pesmi.

Najmlajši deček v skupini vneto raziskuje brenkalo iz plastike

Zaključek

Glasba je en izmed najboljših načinov za komunikacijo z mlajšimi otroki. Otrok glasbo posluša, se z njo izraža, prihaja v stik z glasbili in drugimi osebami, ki ga obdajajo. V tem projektu so otroci imeli možnost raziskovanja glasbe in sveta s pomočjo zvočil. V naslednjih mesecih otroci niso izgubili interesa za delo s ponujenimi glasbili. Glasbeni kotiček so imeli vedno na voljo, lahko so ga obiskovali vse do poletnih mesecev. Otroci so razvili spoštljiv odnos do zvočil. Znali so jih pravilno uporabljati. Drug drugega so pozorno poslušali med glasbenim ustvarjanjem. Po končanem igranju so sami pospravili zvočila na svoje mesto. Otroci zvočila po projektu poznajo. Znajo jih poslušati in uporabljati. Sedaj lahko nadgradimo projekt z ustvarjanjem ritma ob petju pesmi. Otroci so začeli tudi doživeto igrati na ponujena zvočila, kar pomeni, da so razmišljali o glasbi in v njej uživali. Vzporedno z ustvarjanjem glasbe so se otroci tudi gibalno odzivali na zvoke s plesom. Pri uporabi zvočil starejši otroci že znajo sodelovati, oblikovali so preproste glasbene dialoge. Za mlajše pa je bilo značilno predvsem poslušanje, raziskovanje zvoka in gibalni odziv na slišano. Otroci vseh starostnih obdobj so večkrat posegali po kovinskih zvočilih, za katere je značilen visok zvok, radi so imeli tudi brenkala. Najmanj so uporabljali lesena zvočila. Če znamo otroku prisluhniti in opazovati njegov odziv na okolje, nas bo otrok sam vodil do novih idej, ki jih bomo skupaj razvijali skozi dejavnosti, ne glede na to, ali je glasba naše šibko ali močno področje.

VIRI IN LITERATURA:

- Borota, B. (2015): *Glasbene dejavnosti in vsebine*. Koper: Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.
- Devjak, T. (ur.), Batistič Zorec, M. (ur.), Vogrinc, J. (ur.), Skubic, D. (ur.) in Berčič, S. (ur.) (2009): *Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje: raziskovalno poročilo projekta: 2008–2013*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Devjak, T. (ur.), Batistič Zorec, M. (ur.), Skubic, D. (ur.) in Hribar Košir, A. (ur.) (2011): *Pristop Reggio Emilia – izziv za slovenske vrtce: zbornik zaključne konference: priročnik za dobro prakso*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Devjak, T. in Berčnik, S. (2012): *Sto jezikov otrok*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Krek, G. (2018): *Raziskovanje zvočil po pedagoškem pristopu Reggio Emilia*. Koper: Pedagoška fakulteta, UP – diplomska naloga.
- Kurikulum za vrtce. (1999): Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Marjanovič Umek, L. (2004): *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstveno-raziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Rinaldi, C. (2006): *In dialogue with Reggio Emilia*. London, New York: Routledge.